

Nr 17.

Av herr **Hallberg**, angående ändring i § 13 av lagen om rätt till jakt.

Då nu gällande lag om rätt till jakt antogs av Riksdagen, skedde det med bibehållande av fagelarterna *örn och falk* bland de s. k. skadliga djur, detta i strid med förslag av tvenne grupper sakkunniga, nämligen dels de år 1907 av kungl. jordbruksdepartementet för utlåtande rörande naturskydd tillkallade och dels den av Kungl. Maj:t tillsatta jaktlagstiftningskommissionen. Sedan jordbruksutskottet uttalat sig för, att nämnda arter fortfarande skulle anses som skadliga djur, uppträdde i Riksdagen endast två talare, av vilka den ena påpekade, att utskottet såsom icke sakkunnigt icke borde hava gjort ändring i de sakkunnigas mening, och den andre medgav detta, men för ärendets skyndsamma behandling yrkade på bifall till utskottsförslaget.

Det är av nedan anförda skäl önskligt, att örn och falk icke i jaktlagen uppföras bland skadliga djur.

Vad skadligheten angår, må i första hand tillses, huruvida de ifrågasvarande rovfåglarna helt eller övervägande livnära sig med såsom nyttiga ansedda djur.

För örnens vidkommande är detta obestriddigen fallet. Såväl kungssom havsörn äro visserligen icke från nämnda synpunkt *uteslutande* skadliga, då de till dels leva av djur, som äro skadliga för våra småfåglar eller för jordbruket (kungsrörnen: mård, vessla m. fl., havsrörnen: råttor, möss m. fl.), men leva dock övervägande på som nyttiga ansedda djur. I ett tryckt arbete, *Wertschätzung der Vögel*, av Wilh. Schuster, utgivare av *Ornithologische Rundschau*, som med stor grundlighet och opartiskhet lämnar en framställning av den vetenskapliga uppfattningen i hithörande frågor, betecknas kungsrörnens nyttighet och skadlighet som talförhållandet 9—17 och havsrörnens som 7^{1/2}—12.

Beträffande *falk* komma följande i vårt land levande arter i betraktande:

1. Jaktfalk.
2. Pilgrimsfalk.

Dessa två arter äro ur ovan angivna synpunkt att betrakta som *överbäggande* skadliga. Talförhållandet är enl. Schuster 7—23.

3. Lärkfalk.

4. Stenfalk.

Dessa två äro, då de leva av mer och mindre skadliga insekter nära nog lika nyttiga som skadliga. Förhållandet enl. Schuster är 13—14.

5. Tornfalk.

Denna art är, då han mestadels lever av möss och till stor del av insekter, en *överbäggande* nyttig fågel. Proportionen enligt Schuster är 22—5. Anmärkningsvärt är, att vid av prof. G. Rönig gjorda maginnehållsundersökningar av 67 tornfalkar icke *en gång* iakttagits rester av fåglar och vidare att tornfalken är såsom nyttig *fridlyst* i vissa av Europas kulturländer.

Ur ovan preciserade synpunkt — farligheten för de såsom nyttiga ansedda djuren — bör tydligtvis *tornfalken* utan vidare utgå, och för *lärkfalk* och *stenfalk* finnes lika mycken anledning att utesluta dem som att bibehålla dem på listan över de skadliga djuren.

Men vid bedömandet av huruvida den nu påvisade större och mindre skadligheten bör prisgiva de ifrågavarande rovfåglarna åt ett skoningslöst dödande, må klargöras i vad mån skadligheten allvarligt hotar samhället eller enskildas intressen.

Kungsörnen lever sommartiden ännu fåtaligare än förr i våra nordligaste och ödsligaste fjälltrakter, och den del av naturens rikt dukade bord han gör anspråk på torde alldeles icke minska tillfällena för de i dessa trakter glest boende nybyggarna och lapparna. I oktober och november flytta kungsörnarna ned över landet, och de flesta av dem synas ganska hastigt lämna det. Endast enstaka individer stanna här över vintern. Samtliga återvända tidigt följande år till Lappmarkerna. Under sträcket tillgriper kungsörnen en och annan hare eller hönsfågel. Då emellertid jakten i vårt land knappast har någon större nationalekonomisk betydelse och knappast någon är hänvisad till densamma för sitt uppehälle, torde den skada, som av kungsörnen förorsakas, mestadels träffa sportjägarna och borde av dem kunna bäras.

Havsörnen är numera fåtalig i våra skärgårdar och större sjöar, så fåtalig att fridlysningen av hans bon vid en del av Östersjön åstadkommits av några varmhjärtade naturvänner. Hans beskattning av sjöfågeln där torde icke spela någon betydande roll i den därav berörda befolkningens ekonomi. Om hans jakter under flyttningen gäller vad som sagts om kungsörnen.

Jaktfalken, som året runt lever i våra nordligaste fjälltrakter, kan

lika litet som kungsörnen under dennes häckningstid åstadkomma avsevärd minskning i människornas förvärvsmöjligheter.

Pilgrimsfalken, som häckar, spridd över landet, är visserligen en säker jägare även beträffande »matnyttigt» vilt, men gottgör i ej ringa mån sina förseelser med att efterhålla kråkor, nötskrikor och skator, vilka ju å sin sida göra rätt mycken skada bland villebrådet. Mer än en fågelkännare håller före, att kråkplågan, som på senare tider tyckes hava tilltagit, skulle varit mindre, om icke pilgrimsfalkarna blivit så mycket förföljda.

Det är vidare av intresse att undersöka, om den skada, som rovfågeln förorsaka, verkligen är helt att betrakta som en skada. Om hänsyn tages till det sakförhållandet, att rovfågeln mestadels angripa de lättare åtkomna, svaga och sjuka individerna av en art, borde de för dem, som huvudsakligen beröras av deras jakter, sportjägarna och jaktvårdarna, vara att anse som mera gagneliga än skadliga, enär de bidra till att villebrådet hålles raskraftigt. För både villebrådet och sportens skull borde de i själva verket snarare omhuldas än förföljas.

Om det sålunda kunnat påvisas, att den »skada», som örn och falk åstadkomma, icke ur någon av de uppställda synpunkterna är hel och obestridlig, så bör till sist frågas: skänka oss icke våra örnar och falkar så stor *estetisk* nytta, att vi i erkänsla för den böra unna dem deras andel i det jaktbyte, varom vi kunna komma att tävla med dem? De äro de ädlaste, skönaste och stoltaste representanterna för vår rovfågel-fauna. Borde vi icke då som vänner av vårt land och dess natur skona dem *så* mycket, att vi icke genom en beteckning, som i mångt och mycket är *falsk*, offentligen uppmana till deras förföljelse på ett omänskligt och förödande sätt? Det är ju i själva verket endast detta, som vi undanröja, om vi stryka dem från listan på de »skadliga djuren». De *fridlysas* icke därmed, de endast lagskyddas mot pinandet och dödandet med sax, och man upphör att direkt hetsa jägarne på dem.

På grund av det sålunda anförda tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen ville för sin del besluta en sådan ändring av 13 § av lagen om rätt till jakt den 28 november 1912 att fågelarterna örn och falk icke vidare räknas till skadliga djur.

Stockholm den 23 januari 1914.

Fritz Hallberg.

